

ОЛЕКСІЙ ГАЦА

**КАМЕНІ·
ТАЛІСМАНИ,**
камені·
обереги

Київ
1992

Олексій Олександрович ГАЦА — кандидат економічних наук, спеціаліст у галузі економічної кібернетики, автор понад двохсот наукових праць. А ще він один із відомих в Україні колекціонерів мінералів та самоцвітів. Багато подорожує в пошуках унікальних витворів природи, збирає про них легенди, вивчає природні та магичні властивості.

Книжка про каміні-талісмани допоможе вам не лише зберегти душевну рівновагу та певність, а й навчить у буденному бачити незвичайне, відкриє безліч маленьких таємниць, прекрасних і зворушливих.

© Видавництво «Преса України»
© Журнал «Жінка»

*Нині у світі поси-
лився інтерес до симво-
ліки коштовних каме-
нів. Це зумовлено ба-
жанням людини хоч
якоє захистити себе у
цьому невлаштованому
світі. Отже, спробуйте і
ви знайти «свій» ка-
мінь... Хай він оберігає
вас від усяких бід та не-
щастя. І приносить бо-
дай миттєву радість
своєю неповторною кра-
сою.*

ТАЛІСМАНИ Й АМУЛЕТИ

Каміння — це дивна країна форм, нескінченне розмаїття й гра кольорів, звабливі пошуки та відкриття. Астрологи пов'язують таємничі властивості каменів із планетами та знаками зодіаку. Вони переконані, що кожний коштовний камінь має властивість притягувати свою планету, котра пов'язана з певним сузір'ям. Отож, камінь може впливати на ту людину, яка під цією планетою чи сузір'ям народилася.

Придбання коштовного каменя для людини, яка вірить у його магичну силу, — важливий ритуал. Запам'ятайте, найефективніше діють подаровані чи успадковані камені, а куплені починають впливати на свого господаря тільки через кілька років. Якщо камінь не носить постійно, його магичні властивості слабшають. Крадені камені не приносять щастя.

Людина, котра вірить у свій талісман чи амулет, менше піддається різним прикрятам, хворобам, легше досягає поставленої мети. Отож, вирішіть, чим стане для вас камінь — талісманом чи амулетом.

Талісман — посилює все гарне, що притаманне його власнику, притягуючи певні сили Землі й Космосу, може принести щастя, здоров'я, пошесті.

Амулет, навпаки, оберігає, відгороджує людину від небажаних впливів — хвороб, нещасних випадків, зурочення, чаклунства. Іноді функції талісмана й амулета поєднуються в одному камені.

Як талісман, зокрема, для людей несміливих і сором'язливих варто носити рубін. Він зміцнює духовні сили. Тим, хто живе у світі

фантазій і не намагається їх здійснити,— опал, котрий надає практичності й волі. Бірюза зобов'язує свого власника бути правдивим і готовим на благородні вчинки, а символ вірності — вогненно-червоний сердолик сприяє любові.

Академік Є. Ферсман вивчав старовинні трактати про камені-талісмани. В словничку, який він склав, є такий запис: «У різні віки і в різних народів найчастіше каменями-талісманами тих, хто народився в січні, вважали гранат, лютому — аметист, березні — яшму, квітні — сапфір, травні — смарагд, червні — халцедон і агат, липні — онікс, серпні — сердолик, вересні — хризоліт, жовтні — берил і аквамарин, листопаді — топаз, грудні — рубін». Але слід пам'ятати, що назви місячних каменів і каменів зодіака не завжди співпадають.

Властивості каменів-талісманів, ритуальні правила їх носіння в середні віки описувалися в так званих «Лапідаріях». В одному «Лапідарії» XVI століття читаємо: «Людина повинна носити алмаз із лівого боку... Він надає власникові твердості й мужності, допомагає перемогти ворогів, якщо його діло — праведне, проте алмаз втрачає силу через гріховність і нестриманість людини, котра його носить». Водночас алмаз може виконувати роль амулета — захищає від чаклунства. Гіацинт, як амулет, охороняє від моровиці й лікує серце, нефрит — оберігає від удару блискавки і рятує при землетрусах тощо. Отже, знайдіть свій камінь! Може, тоді ви станете щасливішою?

КАМЕНІ ВОДОЛІЯ

Ті, хто народився під сузір'ям Водолія (21.I — 18.II), — врівноважені, приємні у спілкуванні, цікавляться всім новим, оригінальним й таємничим, але, буває, підкоряються чужій волі. Доля їх, як правило, складна. Водоліям, за повір'ям, слід носити бірюзу, «соколине око» й аквамарин. Останній пов'язується з планетою Сатурн, котра, на думку астрологів, також належить цьому знакові зодіака.

БІРЮЗА — непрозорий мінерал блакитного, блакитно-зеленого і зеленого кольору — найдавніший ювелірний самоцвіт. Назва каменя походить від перського «піруза» — «той, хто одержав перемогу». Є ще кілька назв-синонімів: аризоніт, генвудит, іоніт, камінь синайський, хенвудит.

У мусульман бірюза була могутнім талісманом. Споглядання її прирівнювалося до споглядання священного Корану. Вважалося, що вона охороняє людину від хвороб та всякої напасті. Й донині побутує повір'я, що бірюза «стежить» за станом здоров'я свого господаря, блідне й навіть може зовсім втратити колір, якщо воно погіршилось. Югославський лікар Дуро Деспот стверджує, що бірюза в поєднанні з гематитом знімає головний біль, а з топазом — лікує кісткові захворювання.

Чому бірюза камінь Водолія? Бо січневе холодне небо ясніє бездоганною голубизною, а ця бездоганна блакить неба, як і камінь, що втілює собою небесну синь, змушує замислитися над таємницею всесвіту й життя.

«СОКОЛИНЕ ОКО». Щось таємниче і звабливе є в цьому камені. Оправлений у срібло чи навіть мельхіор, він приваблює так само, як і коштовне каміння, вправлене у золото. Йому нібито притаманна магічна сила — охороняти свого хазяїна від злісних намірів ворогів. Про це оповідає легенда.

Якось один умілець вирізав із лабрадору кулон і, оправивши його в срібло, подарував коханій. Синьо-фіолетовим полум'ям виблискував камінь на грудях дівчини. Вона пишалася дарунком і погодилася на шлюб із майстром. Та не судилося нареченим поєднати долі. Старий пан теж уподобав красуню, підкупив її батька й домігся заборони шлюбу. І тоді юнак зробив для дівчини ще один кулон із «соколиного ока». Він був ще привабливішим. Із середини його дивилось око птаха, і погляд у нього був лагідним до доброї людини, злим та нищівним — до злої.

Не дочекавшись згоди дівчини вийти за нього заміж, багатий зва-

жився на чорну справу — вирішив її звалтувати. Коли красуня, збираючи гриби, заблукала в лісі, підстеріг її, підступив з лихим наміром, та помітив, що з кулона, котрий носила красуня, на нього розгнівано дивився птах. Захолело серце в лиходія. Тієї ж миті небо почорніло. З хмари, такої ж чорної, як і душа пана, вдарила блискавка й поцілила в зловмисника. Знепритомнів пан і залишився на все життя з чорною позначкою на руці, а дівчина щасливо вийшла заміж за свого обранця. З тих пір цей камінь називають охоронцем.

АКВАМАРИН — з великої сім'ї берилів. Його прозорі кристали —

*Аквамарини неспокійних хвиль!
Несуть на білих гривах сиву вічність.
А неба бірюзова непогрішність
Колише хмар сріблясту ескадриль.*

*Угору сонце йде неквапним кроком,
Розсіюючи промені свої.
Зорить на Землю соколиним оком
І усмішками зігріва її.*

КАМЕНІ РИБ

Коли Сонце вступає в сузір'я Риб (19.II — 20.III), народжуються надзвичайно складні натури: відкриті серцем, талановиті, з тонким музичним слухом. Вони мають нахил до поезії та музики, непримиренні до брехні, низькопоклонства, омани. Священний гнів охоплює їх перед неправдою. Тим, хто народився під знаком Риб, астрологи радять носити камені з фіолетовим поліском. Це — аметист і лабрадор. За деякими гороскопами, знаку Риб належать також і перли, які називають сльозами південних морів.

Тут і далі — вірші автора.

самоцвіти вищого класу і, залежно від кольору, мають різні назви. Зокрема, золотисто-жовті берили називаються геліодорами, різні відтінки зеленого — смарагдами, а від бузково-блакитних до синіх — аквамаринами.

Ці камені дуже рідкісні. За повір'ям, берил робить свого власника непереможним, дружелюбним, роблящим і ніби відбиває його настрій. Якщо він хороший — камінь сяє сріблясто, якщо поганий — темнішає. Аквамарин — талісман тих, хто любить подорожувати. Водночас — це камінь влади. Англійську корону, приміром, прикрашає аквамарин у 920 каратів.

АМЕТИСТ — один з найкрасивіших і найніжніших каменів самоцвітного букету кварцу. З цієї групи самоцвітів на Україні відомі: гірський кришталь — безбарвний, прозорий, раухтопаз — димчасто-коричневий з жовтуватим відтінком, моріон — смолянисто-чорний, цитрин — солом'яно-жовтий, ружаніт — рожевий, червонуватий, аметист — фіолетовий, ліловий.

Аметист однаково красивий і в похмурі, й сонячні дні. Своему власникові він приносить щастя, зміцнює стійкість проти життєвих зваб, охороняє від поганого ока. Аметист (грецькою означає «прогидіючий»

сн'янінню») варто носити тому, хто не може утриматись від алкогольних напоїв.

Деякі аметисти на світі (через певний час) бліднуть. З цим пов'язано повір'я, що людина, чий камінь змінив колір з інтенсивно фіолетового на ліловий, повинна поставитися до себе критично і не піддаватися спокусам.

У Стародавній Греції була поширена така легенда про виникнення аметисту. Бог вина Діоніс покохав Аметіс — німфу незвичайної вроди. Але красуня любила чабана Сприкоса і тому відкинула домагання Діоніса. Ображений бог вирішив силою нав'язати свою любов Аметіс. Хоч як швидко втікала злякана німфа від ошалілого бога, він все-таки наздогнав її. Потрапивши в безвихідь, Аметіс покликала на допомогу свою заступницю, богиню Артеміду. Та було вже пізно, бо Діоніс приготувався схопити її в обійми. І тут сталося диво: своїми чарами Артеміда перетворила вродливу Аметіс на мерехтливий з фіолетовим поліском камінь.

ЛАБРАДОР (отримав назву за місцем першої знахідки 1770 року — східне узбережжя півострова Лабрадор) виграє дивовижною гамою кольорів: блакитних, ніжно-бузкових, різної інтенсивності зелених, жовтих, тютюнових, лілових. Власність лабрадору спалахувати різнокольоровими вогнями дістала назву «ризація» (від грецького «ріс» — райдуга). А в Україні за гру кольорів цей камінь назвали райдужником. Часто його райдужні переливи нагадують полярне сяйво, іноді — переливи павиного пір'я. Тому його називають ще й павиним каменем. Персні та сережки з вставками з лабрадору вражають красою. І хоч цей камінь не вважається лікувальним, проте його вплив на психічний стан людини значний.

Навіть збуджені й знервовані заспокоюються, а гармонія породжує відчуття насолоди життям.

Про лабрадор збереглася така легенда.

Коли Перун — бог блискавок та грому — ревнував богиню Землі Яру до бога Сонця — Ярила, то в гніві бив по землі батогами блискавок, гнівно ревів у високості неба й поливав із величезних міхів потоками води поля та ліси. Хмурніла в такі дні Яра, адже Перун закривав хмарами обличчя Ярила — її небесної пари. Щоб хоч трохи розвеселити Яру, добрий бог Веселяк будував над землею різнокольорові мости-райдуги і співав Ярі веселі пісні. Заспокоювалась Яра, втихомирював гнів Перун, світлішало небо, і згодом змучену землю голубили, мов палії ніжної руки, промені Ярила. Так було завжди.

Та одного разу, коли Перун надто розлютувався, Веселяк збудував над землею із десятків мостів-райдуг і, щоб утшити Яру, заспівав:

*Зійди, зійди, Сонечко,
Над зеленим полечком,
Щоб всміхнулась Яра,
Земна твоя пара.*

Не витримав Перун — пісня прославляла його могутнього суперника — Ярила. Вдарив із пересердя батогами блискавок, помчавши вони по райдугах Веселяка, і ті, розсіпаючись, падали на землю, передаючи свою красу і веселкові барви камінцям. Отак і з'явився райдужник, який нині називають лабрадором, а назва «веселка» пішла від імені бога Веселяка.

ПЕРЛИ — дорогоцінне каміння привабливого сріблястого кольору. Ювелірни перли мають відтінки: ніжно-рожеві, голубі, зеленкуваті, сірі і навіть чорні з фіолетовим поліском. Народжуються перли в живих

тілах молосків, колоні яких зустрічаються в теплих морях поблизу екватора, річкові — у водоймах Східної та Західної Європи, Північної Америки, південного сходу Китаю, Японії та південно-західної Азії. Перли надзвичайно міцні. Розбити їх дуже важко. Бувають вони завбільшки з макове зернятко і з голубине яйце. Але трапляються й унікальні екземпляри. Біля берегів Філіппінських островів у мушлі гігантської тридакни була знайдена перлина розміром 24×14 сантиметрів. Назвали її перлиною Аллаха. Історія цієї знахідки трагічна. Під час збирання перлів на дні моря один нирець не повернувся. Його знайшли й підняли на поверхню вже мертвого разом із тридакною, яка затисла руку своєї жертви. Вага тридакни перевищувала 300 кілограмів, а знайденої в ній перлини — 6,4 кілограма.

Перли відомі людині здавна, їх знаходять в єгипетських гробницях і древніх китайських похованнях. Вони згадуються в найдавніших індійських та персидських легендах — ще п'ять тисяч років тому їм присвячували оди й трактати. Святі книги Індії й Китаю повідомляють, що перли цінувалися нарівні із золотом та нефритом. Найбільш цінні великі круглі перлини чорного

*Коли тобі приніс я аметист,
Який палав ліловими вогнями,—
Навіки згода стала поміж нами,
Печаль колишня станула, мов віск.*

*Коли ж я лабрадоровий кулон
Тобі подарував, як стихли бурі,—
Дні сонячні змінили дні похмури...
Кохання перейшли ми рубікон.*

*Яку ж це силу має самоцвіт;
Коли серця закохані єднає,
Коли дарує щастя всім безкрає,
І творить в серці перлів зореліт.*

кольору, овальні й ті, що мають форму гудзиків. Перли неправильної форми (барокко) — низького гатунку. До речі, перли «живуть» приблизно 70 років. Лише деякі зберігають блиск і красу й після 100 років, як їх видобуто. Головна причина їх «смерті» — втрата гідратної води, яка в молодих перлах складає 2—4 відсотки. У старі часи їх «омолоджували», підкинувши в їжу птахам. Через день курку чи індику забивали й діставали оновлені перли.

Деякі легенди Індії розповідають, що перли народжуються в місячні ночі, коли молоск випливає на поверхню води і розкриває ступки мушлі. Краплина нічної роси, потрапивши всередину, стає перлиною. На думку стародавніх греків, перли — затверділі сльози сиріт та всіх скривджених.

Перлам приписують лікувальні та магічні властивості. Вважається, того, хто їх носить, не вразить блискавка. Перстень із перлиною врятує від злодіїв і нечесних угод. У середні віки перлами розшивали вінчальне вбрання — вони мали принести щастя. Рідиною, в якій їх варили, лікували захворювання печінки та нирок. Дітям, які страждали на недокрів'я, давали пити молоко з товченими перлами.

КАМЕНІ ОВЕНА

Зодіакальне сузір'я Овена астрологи пов'язують із планетою Марс. Це сузір'я і планета тих, хто з'явився на світ 21 березня — 20 квітня. Овени — сильні як тілом, так і духом, уперто й настійливо прагнуть до мети, щедрі й великодушні, проте легко ображаються й впадають у гнів. Їхні камені — червона яшма, карнеол та сердолік. Всі вони — червоні, а це — колір вогню, вечірнього сонця, відваги та боротьби. Він збуджує сили, підносить дух, дарує радість і жагу до життя.

ЯШМА — різнокольоровий камінь смугастого чи плямистого забарвлення. Отож, за зовнішнім виглядом, яшма буває льодова, мохова, ландшафтна, зеброва, агатова, пейзажна, геліотропна (з червоними плямами на зеленому фоні). Поети стародавнього Китаю та Корей порівнювали дівочу красу з яшмою. За переказами, під горою Куньшань (гірська система у Китаї) на березі яшмового озера стоїть яшмовий палац, в якому живе богиня Заходу Сі-Ванму. Там росте персик безсмертя, біля якого збираються немирощі.

У давнину яшму особливо цінували на Близькому Сході та Середземномор'ї. Тогочасні вмільці виготовляли з неї шкатулки, амфори, речі побутового вжитку. Краса цього каменя здавна зачаровувала людей.

На Україні ще в давнину із яшми виготовляли ювелірні вироби, вази, письмове приладдя, попільнички, стільничі, картини, мозаїчні композиції. Булава Богдана Хмельницького, приміром, була виточена із монолітної грудки яшми і прикрашена 130 самоцвітами.

Вважалося, що яшма має властивість приборкувати диких звірів, тому її завжди носили з собою мисливці. А червона яшма здатна врівноважувати овенів, які іноді бувають легковірними, примхливими й марнотратними.

КАРНЕОЛ — різновид сердоліку кольору стиглого кизилу. Побутує думка: карнеол із світлою смугою здатний лікувати деякі пухлини. Зберегла легенда, що твердить: карнеол — це залишки скам'янілих шматочків морського дракона, котрий напав на бога Кримських гір Карадага. Жакливою була їх битва. Дракону вдалося втягнути в безодню Чорного моря гігантські хребти Карадагу, і він знищив би гори, якби бог не вибухнув страшною люттю і вогнем з очей не спалив би чудовисько, котре розпалося на площині шматочки, що їх вітер розвіяв по всьому узбережжю і які тепер приваблюють людей своєю красою і таємничим блиском.

СЕРДОЛІК — камінь планети Марс — називають ще халцедоновим бурштином, а поети — осінньою казкою. Бо, справді, його забарвлення відбиває всі кольори осені — жовтий, світло-оранжевий, рожевуватий, темно-червоний, ліловий. Ретельно відполірований сердолік, оправлений у мельхіоровий перстень, дуже гарна прикраса. Щось таємниче є в його красі. Недаремно його називають ще й каменем любові й таїни.

Віра в магічну силу цього самоцвіту сягає в давнину. Шия легендарної цариці Месопотамії Шубад, яка правила за три тисячі років до нашої ери, була обвішана, крім золотого, срібного, лазуритового, ще й

сердоліковим намистом. Саме із сердоліку древні єгиптяни вирізали священні амулети — жуків-скарabeїв. Домовина відомого єгипетського фараона Тутанхамона була інкрустована сердоліком. Серед ритуальних предметів фараона археологи знайшли вирізані з цього каменя голову змії та підвіски-амулети. У Стародавній Грузії сердоліки поділяли на чоловічі (темно-коричневі) та жіночі (рожево-оранжеві). Цей камінь

*Багрові яшми лягли на води.
Співають пісні. Уже світає,
Сердолік сонця — краса природи
З глибин морських знов виринає.*

*Дзвенить день щастям. А карнеоли
Твоїх губ ніжних бентежать душу.
Іх спокій дивний, на жаль, ніколи,
На жаль, ніколи вже не порушу.*

КАМЕНІ ТЕЛЬЦЯ

Астрологи запевняють: народжені під сузір'ям Тельця (21.IV — 20.V) мають твердий характер, відзначаються великою терплячістю, постійністю. Такі люди швидко досягають мети, стають заможними. За гороскопом вони повинні носити алмаз, сапфір та гірський кришталю.

АЛМАЗ — блискучий, прозорий і надзвичайно твердий різновид вуглецю (того самого, з якого складається сажа, антрацит, графіт) у тисячу разів твердіший за гірський кришталю («адамас» — нездоланий), стійкий до впливу хімічних речовин і має неперевершені оптичні властивості.

Здавна цей камінь символізував владу та багатство й вважався королем самоцвітів. Один карат (0,2 грама) алмаза коштує стільки, скільки 100 грамів золота. Найстаріший алмаз, відомий світові з 1304 року, має

був дуже популярний серед народів Кавказу та Близького Сходу. Колись вважали, що він поліпшує настрій і загострює розум, розвіює важкі передчуття, приносить людям радість, охороняє від хвороб і дарує щастя й спокій. І справді, коли тримаєш відполірований сердолік і з насолодою вдихаєшся в загадкову гру відбитих від нього сонячних променів, смуток розвіюється, а в серці оживають надії.

назву «Кох-і-Нур» («Гора світла»). Його було знайдено, за переказами, 5000 років тому в Індії, на березі річки Гадаварі, важив він 734 карати. Згодом із нього був виточений діамант, котрий і нині прикрашає англійську корону.

САПФІР, як і рубін, — різновид корунду. Сапфіри бувають прозорими, ніби вода, зелені й жовті, оранжево-жовті, фіолетові й васильково-сині. В сапфірі зірчастому спостерігається ефект астеризму — поява світлої фігури зірки, а безбарвний з блакитним відтінком має оптичний ефект «котячого ока». Камінь нормалізує менструальні цикли, підвищує ефективність лікарської терапії.

Васильковий сапфір — символ цноти й чистоти. Він облагороджує помисли людини, допомагає їй завоювати любов, оберігає від задро-

щів та злих вчинків. Це водночас і камінь здоров'я, бо в людини, позбавленої задрощів, відкритої серцем і благородної, немає причин для глибоких хвилювань і стресів.

ГІРСЬКИЙ КРИШТАЛЬ — мінерал із чудового букету кварцових самоцвітів. Винятково прозорий і чистий. Давньогрецький філософ, автор трактату «Про камені» Тиртам стверджував, що кришталю не що інше, як переохолоджений лід, який втратив здатність танути.

В Японії існувала легенда, яка стверджувала: кристалики гірського кришталю з'являються від холодного подиху Білого Дракона. На дотик кришталю холодний, і ця ознака дає змогу швидко відрізнити його від скла чи якихось інших підробок.

У Стародавньому Римі патриції користувалися виточеними з гірського кришталю кулями для охо-

лодження рук у спеку. Завдяки твердості, блиску й чистоті цей камінь слугував для виготовлення різноманітних прикрас та камнерізних виробів. У могильниках археологи часто знаходять вирізані з кришталю амулети, намисто, печатки-інталії, броші, наконечники для стріл та списів епохи неоліту.

В Бахчисарайському історико-археологічному музеї експонується намисто з великих відполірованих кульок гірського кришталю. Йому близько 2000 років. У середні віки виточені з мінералу кулі використовували для «викликання духів» під час спиритичних та гіпнотичних сеансів. Лінзами з нього опромінювали рани воїнів, що давало добрий оздоровчий ефект. Нині розтертим на порошок гірським кришталем го-меопати лікують ослаблених від хвороб людей, а надто тих, хто в дитинстві переніс рахіт.

*На небі сяє тихих зір сапфір,
Внизу струмують кришталеві води.
Свята краса карпатської природи
Бентежить серце і милує зір.*

*З-за хмари срібний місяць випливає.
Твоє лице звабливо-чарівниче,
До себе моє серце владно кличе.
«Любово, — я кажу такі слова, —
Твоїй красі пасує діамант,*

*Та де цей камінь світлосяйний взяти?
Алмазів не народжують Карпати.
Та зачекай. Є інший варіант.
Послухай, як серденько в грудях б'є.
Візьми його. Воно дає твоє.*

КАМЕНІ БЛИЗНЮКІВ

Тим, хто народився під сузір'ям Близнюків (21.V — 20.VI) астрологи радять носити агат, нефрит та цитрин. Різні за природою камені найбільше пасують близнюкам. в ча-

рактері яких поєднуються найпротилежніші риси. Близнюки — люди неспокійної вдачі, люблять подорожувати, бувають альтруїстами, цінують красу.

АГАТ — різнокольоровий смугастий самоцвіт. Його красу створює ритмічно забарвлений халцедон, кольорова гама якого змінюється від центру до краю. Агати розрізняють за формою: зірчасті, трубоподібні; забарвленням: муарові, сині, фарфорові, чер-агат, яшм-агат; малюнком: бастионний, ландшафтний, очковий, сферичний, мозаїчний; морфологією включень: дендритовий, моховий. На великих плоских мигдалинах агату нерідко можна побачити цілий пейзаж.

Агат, кажуть, сприяє пишномовності, є символом здоров'я та довголіття, лікує від укусів скорпіонів.

НЕФРИТ — мінерал яблунево-зеленого, сірого, жовтого, тютюнового та молочно-білого кольору цінується за густий і рівний тон забарвлення, скляний і матовий блиск, прозорість. Вважається цілющим каменем при захворюванні нирок. Звідси і його назва «нефрос» — нирка. В народній медицині цим каменем лікують запалення нирок та неврози, а югославський цілитель Дуро Деспот — діабет та епілепсію. Зелений колір нефриту (від зеленого до голубуватого та масляного) заспокоює людину.

У Стародавньому Китаї нефрит цінувался нарівні з золотом. Його шматки навіть слугували грошима. Згодом із нього вирізали невеличкі бляхи, що були в обігу як монети, а нефритові гірї мали за еталон для зважування золота. Китайським послам видавали нефритові пластини, що символізували вірчі грамоти. За допомогою нефритових пластинок, різних за товщиною та розміром, створювали ніжні мелодії.

Милуючись красою цього каменя, ви не помітитеплинності часу. Тільки спокій, дивний і глибокий, увільється в душу, забудеться все суетне й тимчасове, а серце прагнудити мудрого й вічного.

ЦИТРИН (від пізнолатинського «цитринус», що означає лимонний) — гірський криштал лимонно-жовтого, медового або золотистого відтінків. Цитрин щонайліпше імітує жовтий топаз. Проте останній зустрічається досить рідко. Тому вставки в перснях, запонках, сережках із каменю жовтого кольору, як правило, з цитринів. У проміннях сонця або лампи денного світла його шматочки світяться легким золотаво-жовтим кольором. За народним повір'ям, цитрин лікує меланхолію і виводить людину зі стану депресії.

Є старовинна легенда про боротьбу світлоносного бога Ярила-Урая з богом п'їтьми — страхітливим Змієм за визволення Матері-Землі. Оволодів Змій Землею й сповив її п'їтьмою. У глибокому підземеллі з чорного моріону змурував собі палац. Там він тримав в ув'язненні прегарну юну богиню.

Страшною і довгою була битва між Ярилом-Ураєм і Змієм. Тремтіла від цієї битви Земля, руйнувалися гори, на їх місці здіймалися нові, але знову й знову схрещувалися мечі богів, один з котрих уособлював дух Весняного Сонця і Добра, а інший — П'їтьми, Зими й Зла.

Можливо, і не вдалося б Ярилу-Ураю здолати невидимого в п'їтьмі злого Змія, коли б не допомога Сварога — веселого бога вогню. Він освітив огидне тіло Змія і подав Ярилу-Ураю гострі вила, на яких бог світла підняв Змія над Землею.

Це була велика перемога Світла над П'їтьмою. Від сяючих поглядів Ярила-Урая і вогнів Сварога похмурі у своїй чорноті кристали моріону перетворилися на золотаво-жовтий цитрини, а чорний палац Змія почав випромінювати незвичайно яскраве світло висхідного сонця. Засяяла радістю земля. З підземелля вийшла юна богиня, стала земною парою небесному Ярилу й дістала красиве ім'я Яра, що означає Освітлена

Сонцем. Недарма і тепер на Україні побутує приказка: «Узяв Ярило зиму

на вила», що означає зміну зимової погоди на весняну.

*Там, де на вербах висне малахіт,
Зустрілись ми, а нам — по двадцять літ.
Я задививсь в агат твоїх очей,
Які темніш безмісячних ночей.*

*Каблучку із нефриту дарував
І білу ніжність пальців цілував,
І сяяло, як в променях цитрин,
Твоє лице.*

*...Минуло все — один.
Сиджу під вербами. Тридцятий розміняв.
Неначе моріон похмурим став.
Я першу загубив свою любов,
А іншу, хоч шукав, та не знайшов.*

КАМЕНІ РАКА

Ті, хто народився під сузір'ям Рака (21.VI — 20.VII), вродливі, сентиментальні, часто живуть у вибраному ними світі, закохані в зелені кольори, і тому астрологи рекомендують їм носити смарагд, амазоніт, малахіт.

СМАРАГД — найкоштовніший з них. Первісно це слово означало «зелений камінь».

Огранований смарагд цінується нарівні з діамантом. Чисті, прозорі смарагди зустрічаються рідко. Частіше вони скаламучені вкрапленнями пухирців газу, мінералів, що свідчить про їх природне походження. У спеціалістів є навіть слово «жарден» (сад) для позначення природних вкраплень. Найцінніші прозорі камені інтенсивного зеленого забарвлення.

На узбережжі Чорного моря видобували смарагди ще 3700 років тому, причому в цілковитій темряві, бо побутувало повір'я, що цей камінь боїться світла.

Смарагди дружини імператора Калігули (12—41 рр. до н. е.) разом з її перлинними оздобами коштували стільки, скільки 40 тонн срібла.

Історики багато писали про смарагдовий моноколь імператора Клавдія Нерона (37—68 рр. н. е.), яким він користувався замість окулярів. Вважали, що в моноколь був вставлений виточений у вигляді опуклої лінзи винятково чистий смарагд. Проте пізніше з'ясувалося, що це — хризоліт.

Вважається, що смарагд лікує нервові захворювання.

АМАЗОНІТ — непрозорий камінь зеленого кольору, який зустрічається в Україні на Житомирщині та в Приазов'ї. Намистини, виготовлені з амазоніту, були знайдені в Халдеї, царських гробницях Ура (стародавній Шумер), ним оздоблювали свої прикраси вожді племен Центральної і Південної Америки. Ювелірні вироби з нього, які правили за амулети, знаходилися в пірамідах Стародавнього Єгипту.

На Поліссі про амазоніт існує легенда. Ось вона.

...Ходив колись по землі дивобогатир Перевернигора. З небувалою силою, дарованою богом землеробів Переплутом, він перевертав гори й перетворював гірський ландшафт на рівнинний. Працю богатири благословляли хлібороби — адже рівнину можна було засіяти. Та саме це не сподобалося володарю підземного царства Чорнобогу. Й узявся він за свою чорну справу — підмовив чарівницю-амазону Уборть стати горою на заваді Перевернигора. Здивувався богатир такій появі, вдарив щосили по горі лівою рукою, але вона лише позеленіла від злості. Тоді Перевернигора вдарив Уборть-гору правицею. Та гора не похитнулася і цього разу, лише стала геть зеленою. Здогадався богатир, що має справу з чарами. Помолився він богині родчості, зібрав усі сили й відірвав гору від землі. Злякалась Уборть, покликала на допомогу Чорнобога, та було пізно. Перевернув у руках гору богатир і ввігнав її гостру вершину в землю з такою силою, що зруйнував півцарства злого Чорнобога. Безславно загинула Уборть, голубувата її кров потекла річкою через житомирські землі, омиваючи береги із зеленого каменю.

МАЛАХІТ — від грецького слова «малахе» — мальва — єдиний у світі

*Шкатулку з малахіту я придбав,
Що зір манила чудо-кольорами,
А в неї я для тебе — мого серця дами,—
Сережечки смарагдові поклав
Та вправлений в кулон амазоніт...
Ці камені покрив троянд зів'ялий цвіт.*

узорчатий камінь зеленого кольору. Краса його в поєднанні ритмів зелених та зеленкувато-голубих візерунків і смуг. У Стародавній Греції колони храму Діани в Ефесі — розкішної ритуальної споруди — були облицьовані цим привабливим каменем. Нині ним оздоблюють ювелірні вироби: сережки, брошки, вставки до перснів, кулони тощо.

Один і той самий камінь залежно від того, як його розпилювати, дає різні мальовничі ефекти. В одному випадку — віялоподібне сплетіння шовковистих ліній, в іншому — скупчення багатопелюсткових розеток. Іноді за кольором нагадує зелену ниву.

Про малахіт народ склав багато легенд та казок. За давніх часів вважалося, що амулети з нього оберігають від злого ока та відьомських чар, а також зміцнюють духовні сили його власника. Тому малахіт охоче носили науковці, музиканти, поети. Малахітова пластинка з вирізаним на ній сонячним диском, за східними повір'ями, мала принести її власнику успіх і особливо сприяла закоханим. Медальйони з малахіту в мідній оправі нібито виліковували від ревматизму, а персні з малахітовими вставками оберігали від чуми.

Носіть цей камінь. Хай він принесе вам бажаний спокій, впевненість у собі й поверне вам гордість.

КАМЕНІ ЛЕВА

Леви (21.VII — 22.VIII) — правдиві, відверті, щирі, доброзичливі, настійливо прагнуть мети, з тонкими почуттями, проте можуть помилятися в людях і довіряти підлесникам. Астрологи радять їм носити бурштин, хризоліт і топаз.

Про походження бурштину (янтарю) є багато легенд. Розповімо одну з найдавніших.

Син німфи і бога Сонця Фаетон засумнівався щодо свого божественного походження. Тоді мати-німфа послала юнака в країну, де царював його батько. Бог Сонця зрадив появі Фаетона і не зміг відмовити йому, коли той попросив дозволу один день правити колісницею. Невмілий юнак став на колісницю, але коні не слухалися його. Сонце обпало від вогню сузір'я Великої і Малої Ведмедиці, ледь не заплуталося в шупальцях Скорпіона, торкнулося землі, від того загорілися гори й почорніли люди в Ефіопії. Тоді богиня Землі, побоюючись за свої володіння, попросила Юпітера зупинити колісницю. Юпітер поцілів блискавкою у Фаетона і юнак, палаючи, упав у ріку Ерідан. Сестри Фаетона так невтішно ридали за братом, що боги із співчуття обернули їх на тополі, а їхні сльози — на золотавий бурштин.

Насправді ж бурштин — це викопна смола хвойних дерев, яка окладається з вуглецю, водню та кисню. Цей самоцвіт надзвичайно красивий, теплий на дотик, легкий. Він буває прозорим і переважно жовтуватих відтінків, але зустрічається бурштин білого, синього, зеленого кольорів. Часто в ньому можна побачити залишки комах, жуків, листя тощо.

В Паланзі, коли я збирав на березі моря шматочки бурштину, мені роз-

повіли легенду про трагічну любов богині Юрате і рибалки Кастітиса. Сталося це в ті часи, коли Перун був головним богом Всесвіту, богиня Юрате жила на дні Балтійського моря в бурштиновому палаці небаченої краси, а Кастітис ловив рибу просто над дахом палацу. Юрате полюбила юнака і заманила його до підводного палацу. Та недовгим було їх щастя. Довідався Перун, що Юрате порушила закон моря, покочавши простого смертного, і в гніві блискавками зруйнував бурштиновий палац. А закоханих покарав: Юрате була прикута до руїн палацу, а Кастітис — заколисаний хвилями до смерті. З того часу вічно плаче красуня-богиня за своїм коханим і її сльози, чисті та світлі, обертаються на бурштин, котрі води моря виносять на берег.

БУРШТИН має лікувальні властивості. Ще 1019 року Ібн-Сіна писав, що камінь знімає біль у шлунку, спиняє кровотечу, допомагає опритомніти тяжкохворим. Нині визнано: складова бурштину — янтарна кислота — хороший біостимулятор. Її використовують при серцевій патології, після операцій, при анемії, а також як стимулятор нервової системи, органів дихання і залоз внутрішньої секреції.

Бурштин — камінь-оберіг. За давніми слов'янськими повір'ями, він гарантує здоров'я, дарує силу, красу та успіх. Його носили воїни в походах, жінки й діти.

ХРИЗОЛІТ (від грецького слова «хризос» — золото і «літос» — камінь) у прикрасах використовується з дуже давніх пір. Ювелірні вироби з хризоліту знайдені під час ар-

хеологічних розкопок в Александрії. Зустрічаються хризоліти голубуватого, світло-зеленого, оливково-зеленого й навіть бурого відтінків. За легендою, хризоліт — камінь, який приносить власнику впевненість і спокій, лікує неврози.

*На землю спадає бурштинове листя,
Над небом звисають зір ранніх топази.
Панує вже осінь. В янтарнім намисті
Тебе я не стріну, на жаль, вже ні разу.*

*Не я тебе звабив, а два хризоліти,
Дві вставки в сережки, зелені та чисті.
Тоді нам всміхалося сонце і літо,
Тепер осінь вкрила стежки наші листям.*

*Піду я у гори шукати розради.
Знайду аметисти. В них дивна є сила
Від чарів кохання, жіночої зради
І злоби на того, кого ти любила.*

КАМЕНІ ДІВИ

Тим, хто народився під сузір'ям Діви (23.VIII — 22.IX), притаманне конкретне мислення. Люди вони працюваті, добросовісні, постійні в почуттях. Свою постійність компенсують любов'ю до фантазій, пригодницьких романів та каменів. Астрологи рекомендують Дівам носити намисто з коралів ті персні з «тигровим оком» чи хризоберилом. Останні два камені цікаві тим, що на їх поверхні є рухлива світла смужка. Саме вона й створює ефект живого ока.

КОРАЛИ — морські тваринки, котрі існують на землі не менше 550 мільйонів років, із скелетів яких виготовляють прикраси, зокрема, намисто-корали.

В ювелірній справі найбільше цінуються червоні благородні кора-

ТОПАЗ (від санскритського «та-пас» — вогонь) у променях сонця мовби спалахує золотисто-, червоно-, жовтим полум'ям. Зустрічаються зелені, рожеві, фіолетові, коричневі, золотисто-голубі, жовто-сині.

ли, але є серед них з нижньо-рожевими плямами, золотисті та сині. Загалом, у палітрі їх кольорів розрізняють до 350 відтінків. Корали відомі людині з незапам'ятних часів. На початку нашого століття в печері Вільдшайер (Німеччина) археологи знайшли серед залишків палеолітичної людини намистини з рожевого корала. Знаменита шумерська ваза п'ятитисячолітньої давності прикрашена коралами.

В Україні завжди, впродовж століть, були модні корали, які через масове розповсюдження вважали національною прикрасою.

У стародавніх греків рожевий корал був символом безсмертя, вважалося також, що він оберігає свого власника від зурочення, отрути, коралами лікували подагру й багато інших хвороб.

«ТИГРОВЕ ОКО» зустрічається в Україні в Криворіжжі. Цей самоцвіт широко використовують закордонні ювеліри. Кожен, мабуть, знає індійське намисто з «тигрового ока». Але криворізьке «тигрове око» — ще привабливіше.

ХРИЗОБЕРИЛ — найдорожчий камінь Діви. Він відомий з часів античності й отримав свою назву від

*Коралі куплю — півнів гребні червоні,
Хай душу зігріють, як теплі долоні...
Куплю дивний перстень із хризоберилу,
Він долю дарує, веселить і силу.
Куплю ще намисто, те «тигрове око»,
Що серцю дарує і радість, і спокій.*

КАМЕНІ ТЕРЕЗІВ

Народжені під сузір'ям Терезів (23.IX — 22.X) прагнуть гармонії, спокою та ладу. Вони прибічники компромісу, справедливості, взаєморозуміння. Їм подобаються і відповідні кольори — зеленкуваті й світлі, здебільшого — білі. За деякими гороскопами, цим людям слід носити персні з вправленим хризопазом та намисто з жадеїту. Що ж це за самоцвіти?

ХРИЗОПРАЗ (від грецького «празос» — цибуля, «хризос» — золото) яблунево- трав'яно- або смарагдово-зелений різновид халцедону. Камінь цей дуже красивий. Темно-зелене намисто з хризопазу нелегко відрізнити від такого ж жадеїтового, але перше більш яскраве. Найякісніші хризопази надходять на світовий ринок з Австралії. Є родовища і в Бразилії, Індії, ПАР, на Мадагаскарі, в Польщі та в Криму, в Коктебельській бухті. Поет і худож-

грецького слова «хризос» — золото. Камінь цей загадковий: при денному світлі спалахує зеленкуватим світлом, а при вечірньому — малиновим. Найціннішим різновидом хризоберилу є «котяче око».

Хризоберил — оберіг від зурочення, лікує нервові хвороби та виразку шлунка. Носить його на щастя й здоров'я!

ник Максиміліан Волошин, який оспівав Коктебель, буквально захворів «кам'яною» хворобою. В своїх віршах він оспівував таємничі барви самоцвітів, серед яких був і хризопраз.

ЖАДЕЇТ дуже схожий на хризопраз. Свою назву отримав від слова «жад», яким іспанські завойовники Центральної і Південної Америки називали як нефрит, так і жадеїт (буквально означає «попереківий камінь»). У доісторичні часи з жадеїту, завдяки його міцності, виготовляли кам'яні сокири, атрибути культу — священні статуетки та інші ритуальні предмети. В Америці цей камінь цінувався дорожче за золото.

Жадеїт буває найрізноманітніших відтінків. Найвище цінується «імперіал-жад» — жадеїт із Бірми смарагдово-зеленого кольору. Темно-

зелений з чорними плямами жадеїт камінь вважається талісманом, який отримав назву хром-меланіт. Цей лікує захворювання нирок.

*Як ти мені каблучку дарував,
Що вирізає із диво-жадеїту,
То душу, подарунком цим зігріту,
Неначе промінь сонця осявав.
Як згодом хризопразовий кулон
І дивне з цього каменя намисто
Подарував мені ти урочисто,
То цим дарунком серце взяв в полон.
Щаслива я — схрестилися стежки,
Підтримку маю вірної руки.*

КАМЕНІ СКОРПІОНА

Ті, хто народився під сузір'ям Скорпіона (23.X — 21.XI), люди творчі, яскраві, життєрадісні, горді. Їх щасливий день — четвер, колір — червоний, камені — опал та гранат.

ОПАЛ (від санскритського «упала» — дорогоцінний) — аморфний кремнезем. Він має багато різновидів і, отже, багато назв. Австралійський учений Франк Лесхман нарахував їх 134. Синоніми опала: видріт, геліт, несліт. Особливо ніжні й чарівні білі опали, а найрідкісніші — чорні. Для цього каменя характерна райдужна гра світла. Опал полум'яно-оранжевого кольору дістав назву вогненного. Часто він буває прозорим. Є ще опали мерехтливі, медово-жовтого кольору та яшмові, забарвлені в різні тони. Цей дивовижний самоцвіт поєднує в собі криваво-червоні полиски піропу і альмандину, фіолетову гру аметиста, зелені смарагду і малахіту, блакить бірзузи і сапфіра, «тигрового» й «котячого ока».

Багатьом відомий такий різновид опала, як місячний камінь (полиск його нагадує світло місяця), сонячний камінь (дуже яскравий), опал-

онік, празопал (із зеленкуватим відтінком, гідрофан (білий, жовтий), джирозоль (блакитний з жовто-зеленим полиском), гіаліт (прозорий, як вода).

Опал — камінь ніжний. З плином часу він тьмяніє від зневоднювання і тріскається. Тому опалове намисто бажано часто носити: вологі тіла достатньо, щоб підтримувати сталий вміст води в камені.

На Сході цей камінь завжди символізував надію і вірність. Опалу приписується властивість лікувати порушення менструального циклу, хвороби серця, запобігати неприємності, утримувати від нищих пристрастей. У Венеціанській Республіці опалові амулети носили від епідемії. Римські легіонери вважали, що цей камінь захищає воїна в бою.

ГРАНАТ — від латинського «гранатус», тобто «подібний до зерна», оскільки за кольором і формою кристали гранату нагадують зерна гранатового дерева.

У природі дуже часто зустрічаються змішані різновиди гранатів. Так гранат, знайдений у долині річки

Амба, здивував багатьох геологів: він був зеленкувато-блакитним удень і червоним при світлі лампи. Відомі й такі самоцвіти цієї групи, як топазоліт соковито-оранжевого кольору і безбарвний лейкогранат.

Камінь часто згадується в книгах Стародавньої Індії. Шумери, хетти в очниці кам'яних ідолів вставляли вогненно-червоні гранати. В біблійській книзі «Вихід» пояснюється, як треба прикрасити ритуальний знак первосвященника: «...встав у нього оправлені камені в чотири ряди: поруч рубін, топаз, смарагд — це один ряд; другий ряд: карбункул,

сапфір, алмаз...» Отже, карбункул (так у давнину називали гранат) є першим каменем другого ряду, передуючи таким прекрасним самоцвітам як сапфір і алмаз. За що йому така честь? Насамперед — це рідкісний і красивий камінь. Він приваблював наших предків твердістю і криваво-червоним кольором: саме червоним барвам у давнину віддавали перевагу. Адже це — колір сходу й заходу сонця, рятівного вогню, символ відваги, гніву, кохання, полум'я і боротьби.

Огранований камінь зігріє тих, хто народився в холодному листопаді.

*Візьми це диво — сяючий опал,
Який збентежить серце так багрянцем,
Що вибухнуть у нім протуберанці
Любові ніжної. І радості запал
Охопить душу й не покине зроду...
Візьми цей дар від мене і природи.*

*І ще тобі дарую цей гранат,
Який чарує спалахом червоним.
Охоплена піднесенням духовним
Ти станеш звабливішою стократ.
В гранаті цим є дивовижна сила,
То ж хай буде твоїм, щоб ти мене любила.*

КАМЕНІ СТРІЛЬЦЯ

Стрільці (22.XI — 21.XII) — відверті, щирі, відважні й упевнені в собі люди. Їм притаманна велика жага до знань і любов до природи. Астрологи радять Стрільцям носити синього кольору лазурит, а із зелених самоцвітів — будь-який, зокрема, й такий поширеніший, як плазма. Що ж це за камені?

ЛАЗУРИТ (від перського слова «лазул» — небо, синява) має яскраво-синє, голубе, синьо-фіолетове або зеленаво-синє забарвлення. За п'ять тисячоліть до нашої ери в Старо-

давньому Єгипті, Месопотамії, Індії та Китаї, а потім і в Стародавній Греції і Стародавньому Римі з нього виготовляли високохудожні різьблені фігурки богів і тварин, вставки до ювелірних виробів. У Стародавньому Єгипті його вважали за священний камінь жерців і фараонів. Пізніше з лазуриту виготовляли ультрамарин — синю фарбу, що нею користувалися художники епохи Відродження.

Відтінки лазуриту поети порівнювали з барвами світанкового неба, по якому розсіпані ледь по-

КАМЕНІ КОЗЕРОГА

Ті, хто народився під сузір'ям Козерога (22.XII — 20.I), мають творчий талант, сміливі, працелюбні, серйозні, чесні, але часто піддаються сумному настрою. Їм слід носити рубін, онікс та «котяче око». Два перших камені належать сузір'ю, а третє астрологи пов'язують із планетою Сатурн.

РУБІН — надзвичайно красивий і рідкісний камінь. Його червоний колір асоціюється з чимось гарячим, енергійним та мужнім. Це колір доблесті, сили, сміливості, колір вогню та вечірнього сонця. Тому вважається, що рубін надає людині сили, мужності, впевненості, лікує серце й різні психічні збочення. Оскільки це камінь стійкості, то вважається, що він також лікує хвороби хребта.

Згідно з індійською легендою, краплі крові з ран доброго Бога Ассурі й злого демона Ланкі, які боролися за владу на небі, падали на пісок священного Ганга і ставали рубінами. Рубін, оздоблений золотом, стає прикрасою й зачаровує людину. Особливо цей камінь пасує жінці й підкреслює її красу та ніжність.

ОНІКСИ (від грецького слова «онікс» — ніготь) — халцедонові самоцвіти з прямими, паралельними смугами. Колір смуг брунатно-білий або червоно-білий. Такого ж типу прозорий камінь із кольоровими смугами з мінералів кальциту чи арґоніту дістав назву мармурового оніксу. Ці онікси не мають такої твердості, як халцедонові, і тому ювеліри їх менше використовують. Смуги у мармурових оніксах — рожеві, кремові, коричневі,

зелені. Є й такий різновид цього каменю: онікс чорний з чорними та темно-сірими смугами халцедону.

З оніксом пов'язано також багато легенд. Вважається, що цей камінь може знайти тільки добра й відверта людина. В Індії до цього часу впевнені, що той, хто носить онікс, не піддається чарам кохання. Чи не через це існує повір'я, що онікс викликає зневіру в закоханих. Араби навіть називають онікс «аль джазо», тобто сумний. Але онікси не тільки камені смутку. Хто народився під сузір'ям Козерога, за повір'ям, може носити сардоніксовий (червоний з паралельними смугами) кулон або перстень. Він йому принесе здоров'я і щастя.

«КОТЯЧЕ ОКО» — це збірна назва різних за походженням каменів з м'яким шовковистим блиском. В Україні велику зацікавленість колекціонерів викликали зеленкуваті-сірі «котячі очі» Криворіжжя. Якщо з невеличких шматочків таких самоцвітів виготовити кабошони для перснів, то на їх поверхні з'явиться добре помітна світла лінія, що нагадує живе око кішки. Це дуже красивий і цікавий камінь. Він має ту ж природу, що й «тигрове око».

Особливо приваблюють прикраси із загадкового «котячого ока» жінок. Існує повір'я, що жінка, котра носить цей камінь, набуває здатності заохувати в себе чоловіків. Із «котячих очей» найбільш рідкісне і коштовне — александритове. Воно нагадує райдужну оболонку живого котячого ока і має здатність змінювати колір залежно від освітлення. Не менш коштовне і «турма-

митні пиритові зірки. Серед самоцвітів сині камені — найрідкісніші. Стародавня східна легенда оповідає, що коли Бог із хаосу створив землю, водянну й небесну стихії, то побачив, що земля твердінє надто похмура. Тоді він малу частину небесної й водяної стихії змішав, перетворив на камінь і розсипав його по Землі. Так утворився лазурит.

Вважається, що лазурит захищає власника від зурочення й гарантує духовне здоров'я. За середньовіччя, людям анемічним, хворим на епілепсію, ревматизм та із захворюваннями шкіри радили носити намисто з лазуриту. Та й тепер його вважають одним із цілющих каменів. Його синій колір спонукає людину до духовного піднесення, чистоти помислів і самовдосконалення.

Чому ж лазурит варто носити тим, хто народився під сузір'ям Стрільця? Бо вони, хоч і приємні у спілкуванні, та інколи легковажні. Лазурит спонукає їх до глибшого осмислення життя, до високої духовності.

ПЛАЗМА — зелений непрозорий халцедон. У тонких сколах вона просвічується і дуже схожа на зелену яшму та роговик. За античних часів із цього мінералу вирізали геми. У наш час плазму знаходять на пляжах Криму і роблять з неї брошки, кулони, кабошони для перснів, або ж полірують і тримають як колекційний камінь.

У прадавні часи, — розповідає легенда, — син багатого хана закохався в зеленооку дочку чабана. Одного разу, коли юнак поспішав на побачення, його випадково зустрів царяця гір, дочка сивого Карадага. Небуденна краса юнака вразила

царяцю, і в її холодному серці пробудилася любов. Царяця не могла перебороти це дивне для неї почуття й вирішила звабити юнака. Багато разів вона мінjala своє обличчя, оздоблений золотом одяг. Та ці хитрощі виявилися марними. Про свою пристрасність вона розповідає старому Карадагові.

— Не втручайся в людські справи, — сказав їй батько. — Наша любов — це небо. Воно вічне, як і ми, а людське життя — це мить.

Та царяця не зважила на батькові слова й вирішила помститися за свою скривджену любов. Вона обернула дочку чабана на дерево, вкрите прозорим зеленкуватим листям. Сама ж, обернувшись дівчиною, явилася перед юнаком, коли він підходив до місця побачення. Хлопець, який не запідозрював нічого лихого, ніжно обійняв її і запитав, чому вона така смутна.

— Тому, що прийшла осінь, — відповіла та. — А в горах у цей час холодно. Візьми ось меч і зрубай оте дерево на вершині. Я розкладу багаття й зігріюсь. І смуток покине мене.

— Добре! — вигукнув юнак. І, піднявшись на вершину, щосили вдарив мечем по дереву. Ойкнуло людським голосом зрубане дерево, прозоре листя посипалося долу. Юнак нахилився й замість дерева побачив свою кохану, розрізану навпіл гострим мечем. Закричав ханський син з горя, хотів кинути зі скелі, та почув сміх. Це реготала царяця гір. І обманом страчена дівчина, і юнак, і меч, і розвіяне на узбережжі й у горах листя від цього реготу перетворилися на камінь.

*Коханий мій, об'їздивши півсвіту,
Привіз мені шкатулку з лазуриту,
Яка вся сяє, наче ранком море,
Пиритові на ній яскраво сяють зорі,
А ніжки в неї наче золоті.
Краса шкатулки серденько дивом гріє...*

лінове око», яке виготовляється із кві полонити серце коханої чи
тм'яних кристалів турмаліну. коханого. Онікс зміцнює пам'ять

Всі камені Козерога можуть бути і охороняє від раптової смерті,
амулетами і талісманами. Рубін і хвороб, посилює жагу до життя.
«котяче око» допомагають власни-

*З оніксу перстень на добру згадку
Тобі дарую — і в світ широкий.
І на додачу тобі в шухлядку
Кладу намисто — «котяче око».*

*Нехай вони оберігають
Від злого ока, біди чи горя...
Летить на південь лелеча згряя,
А я за нею полину в гори.*

*Там, в білих скелях, знайду рубіни,
Мов кров червоні. В них дивна сила.
Вернусь з цим дивом на Україну,
Щоб ти палкіше мене любила.*

ОЛЕКСІЙ ГАЦА
КАМЕНІ-ОБЕРЕГИ

Видавництво «Преса України»

Редактор *Л. Г. РОМАНЮК.*
Упорядник *В. М. ПИЛИПЕНКО.*
Художник *Г. В. МОКІЄНКО.*
Художній редактор *Л. М. ХАРАБОРСЬКА.*
Технічний редактор *Я. А. УСТИМА.*
Літературний редактор і коректор *Н. І. ПІЛЬГУК.*

Здано до виробництва 26.06.92. Підписано до друку 05.08.92. Формат 60×84/16. Папір книжково-журнальний. Офсетний друк. 1,4 умовн.-друк. арк. 2,92 ум. фарб. відб. 1,6 обл. вид. арк. Тираж 50 000 прим.
Зам. 0212083. Ціна вільна.

Адреса редакції: 252047, м. Київ-47,
проспект Перемоги, 50

Комбінат друку видавництва «Преса України».
252047, м. Київ-47, проспект Перемоги, 50.